E-Voz-Žir
(5 str) (4,5 str)
9621-5,34
11243-6,24

Informace

Generálmajor Ing. Petr Voznica, CSc.,
podplukovník Ing. Miroslav Žirovnický

České ozbrojené síly po roce 1990 v zahraničí

Mnozí zástupci ozbrojených sil České republiky po roce 1990 a v následujícím období byli překvapeni dotazy zahraničních kolegů na zkušenosti z účasti na zahraničních vojenských aktivitách. Tyto dotazy byly kladeny zejména od vojáků těch států, které své příslušníky posílají do zahraničí naprosto běžně. V současnosti si uvědomujeme, že politická rozhodnutí přivedla i vojenské specialisty České republiky do nové situace, kdy již část příslušníků ozbrojených sil má zkušenosti z uplatňování své profese mimo vlastního území.

Tuto skutečnost jsme si uvědomili při mezinárodní výměně informací v rámci výstavby evropské bezpečnostní a obranné struktury na bázi členství v NATO, Západoevropské unie (WEU), respektive Evropské unie (EU), a v Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Od roku 1990 již můžeme hovořit o zkušenostech českých vojáků od *Desert Stormu* po Kosovo.

Historie účasti

DESERT STORM v Království Saúdské Arábie byl místem, do něhož bylo dne 10. prosince 1990 letouny amerického vojenského letectva C-5 GALAXY, 500 km od Rijádu, do města Chálida, přepraveno celkem 169 vojáků. První poválečné vystoupení československých vojáků bylo posíleno na konečný početní stav 248 příslušníků. Organizační složení představovaly tři protichemické odřady a skupina učitelů protichemického zabezpečení s nezbytnou logistickou a bojovou podporou. Tato speciální protichemická jednotka pod národním označení ČSFR se účastí ve válce v Perském zálivu postavila na stranu spravedlnosti ve shodě s celosvětovým míněním. K nejvýznamnějším oceněním českých vojáků v operaci Pouštní bouře patřila medaile Za osvobození Kuvajtu, udělená králem Saúdské Arábie Abd-Al-Azízem, a Bitevní řád udělený ministrem obrany, letectva a generálním inspektorem Království Saúdské Arábie.

Mise UNPROFOR od dubna 1992, v souladu s rozhodnutím Rady bezpečnosti OSN č. 721. Zahájena příprava mírových sil zřízením Výcvikového střediska mírových sil OSN v Českém Krumlově. Naši příslušníci působili od roku 1992 v prostoru Republiky Srbská Krajina v sektoru Jih, spolu s francouzskými a keňskými vojáky v síle pěšího praporu s podporou v početním složení 502 vojáků.

Od 1. ledna 1993 po rozdělení Československa se Armáda České republiky zapojila v rámci nadnárodních mírových sil do operací k řešení multietnických konfliktů na balkánském území jako záloha velitele sektoru. Mimo jiné se česká vojenská jednotka významně přičinila na záchraně francouzských vojáků uvězněných v srbském obklíčení.

V březnu 1995 byla mírová mise OSN UNPROFOR rozdělena na tři relativně samostatné části. Zatímco v Bosně a Hercegovině zůstala pod stejným názvem, v Chorvatsku byla označena kódem UNCRO a v bývalé Makedonii UNPREDEP.

V **misi UNCRO** působil český prapor, posílený až na 958 osob o mechanizovanou, průzkumnou a ženijní rotu. Území střežené praporem mělo rozlohu 1918 km^2 na hranicích Chorvatska s Bosnou o délce 90 km.

Mise UNTAES od roku 1996 v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1037. Česká polní nemocnice se 120-členným personálem byla nasazena v prostoru východní Slavonie. Hlavní úkol spočíval v nápomoci při demilitarizaci země a při dohledu nad návratem 80 000 uprchlíků.

Pozorovatelské a zastupitelské mise probíhaly v zahraničí souběžně s účastí v mírových silách. V různých státech světa sloužili a slouží naši vojáci jako pozorovatelé OSN a OBSE. Například v Angole, Namibii, Mosambiku, Libérii, Prevlace, Kosově, Sierra Leone, Konžské demokratické republice, Bosně a Hercegovině, Iráku, Gruzii, Čečensku, Albánii, Chorvatsku, Abcházii, Moldávii, Makedonii, bývalé Jugoslávii a ve štábu přípravy operace Náhorní Karabach. Dobré jméno získali naši důstojníci pracující v různých zahraničních zastupitelství a orgánech NATO, OSN a OBSE ve Vídni, Monsu, Bruselu i v New Yorku.

Mise IFOR - únor 1996: naši vojáci vyměnili modré přilby a bělostná vozidla s nápisem UN za bojovou výstroj. Vojenská mise měla více taktické činnosti. Vyslán byl mechanizovaný prapor IFOR v síle 1000 osob do Bosny a Hercegoviny.

Mise SFOR I - leden 1997, kde bylo přibližně 700 osob ve stejném prostoru.

Mise SFOR II - červen 1998, kde plní úkoly až do současnosti již s redukovanými počty na 558 osob, ale s navýšenou oblastí odpovědnosti. Do výzbroje byla zahrnuta BVP a OT-64 s výzbrojí, ve složení tří mechanizovaných rot s podporou v sektoru SW britské divize a kanadské brigády. Česká vrtulníková jednotka BANJA LUKA nalétala za měsíc průměrně 220 hodin, což činilo 350 letů. Transportní jednotka SPLIT transportními letouny *L-410* a *An-26* na základě požadavků české a anglické strany nalétala 2000 hodin, což činilo 1700 letů. Celkem přepravila 12 600 cestujících a stovky tun nákladu.

Mise UNTAES - červen 1998: polní nemocnice s 80-členným personálem.

Mise AFOR v Albánii a Turecku, spočívající v nasazení polní nemocnice: bylo uskutečněno od května 1999, kdy čeští vojáci a zdravotníci ve složení polních chirurgických týmů se 100-členným personálem úspěšně prosazovali všestrannější přístup v oblasti humanitárních potřeb, mezinárodních zákonů a lidských práv, spojených s masovým exodem kosovských uprchlíků vyhnaných ze svých domovů.

Mise KFOR - červen 1999. V rámci působení mnohonárodnostních sil NATO na území Kosova vyslala Česká republika, již jako člen Aliance, na toto území průzkumnou rotu s nezbytnou logistickou i ostatní podporou. Průzkumná rota měla původně 125 osob a nyní má po doplnění letecké podpory 196 osob. Jednotka se zapojila do operace JOINT GUARDIAN počátkem července 1999 a působí v Kosovu do současnosti.

Místa účasti

PERSKÝ ZÁLIV - 1990-1991 - chemická jednotka (cca 250 lidí)
CHORVATSKO
UNPROFOR (duben 1992 - březen 1995)
UNCRO (březen 1995 - leden 1996)
UNTAES (květen 1996 - červen 1998)
BOSNA A HERCEGOVINA
IFOR (únor 1996 - leden 1997)
SFOR I (leden 1997 - červen 1998)
SFOR II (červen 1998 - pokračuje)
ALBÁNIE (polní nemocnice)
AFOR (květen 1999 - srpen 1999) - **ALLIED HARBOUR**
KOSOVO
Recce Coy, (An-26)
KFOR (červen 1999 - pokračuje) - **JOINT GUARDIAN**

Dne 24. března 1999 zahájila Aliance letecké údery na Svazovou republiku Jugoslávii, neboť použití síly zbylo jako jediný prostředek, jak zabránit většímu lidskému utrpení a násilí proti civilnímu obyvatelstvu Kosova. Objevil se nový pojem „humanitární intervence". Z vojenského hlediska byla nová strategická koncepce odvážným krokem vpřed a se zkušenostmi získanými v průběhu konfliktu v Kosovu zajistila, že NATO má prostředky k rozvinutí a zůstává přiměřené k tomu, aby se dokázalo vypořádat s budoucími riziky.

Česká republika svým rozhodnutím vyslat své vojenské jednotky do Kosova zohlednila „seznam důvodů", které schválil český parlament. Důvody spočívaly v tom, že Jugoslávie nesplnila požadavky stanovené rezolucemi 1160 a 1199 Rady bezpečnosti, založené na Chartě OSN. Nadále docházelo ke zvyšování rizika humanitární katastrofy, dokumentované v hlášení generálnímu tajemníkovi OSN Kofi Annanovi dne 4. září 1998. Fakticky byla nemožnost rychle získat rezoluci Rady bezpečnosti udělující mandát k použití síly a fakt, že rezoluce 1199 uvádí, že zhoršování situace v Kosovu představuje ohrožení míru a bezpečnosti v regionu. Kancléř SRN Gerhard Schröder s ohledem na rezoluci 1199 řekl, „že si NATO nedalo samo sobě mandát, ale jednalo v rámci OSN", ale zároveň zdůraznil, že „monopol a odpovědnost za použití síly pro zachování světového míru a mezinárodní bezpečnosti má Bezpečnostní rada". Ministr zahraničí SRN Rudolf Scharping vyhlásil, že se „mezinárodní právo musí dále vyvíjet, aby se hromadné porušování lidských práv stalo legálním základem vojenské intervence".

Naše průzkumná rota KFOR působí v prostoru mnohonárodnostní brigády Střed. V sestavě bojového skupení (BG) 1st Prince Wales Royal Regiment. Základna této roty je dislokována ve vesnici Gornij Sibovac, kde plní úkoly v podřízenosti britského vojenského uskupení s velitelstvím v Podujevu (její prostor odpovědnosti je 25 km dlouhý úsek severně kosovsko-srbské hranice s přilehlým prostorem).

Mezi hlavní úkoly průzkumné roty patří: střežení kosovsko-srbské hranice a monitorování veškeré činnosti na svěřeném úseku hranice a v příhraniční oblasti; evidování a zajištění bezpečného návratu uprchlíků do příhraniční oblasti a vytvoření

podmínek pro obnovu mírového soužití kosovských Srbů a Albánců v prostoru působení roty; ochrana srbské menšiny v příhraniční oblasti a poskytování pomoci humanitárním organizacím v jejich aktivitách na území Kosova.

Všeobecná situace v prostoru české zpravodajské odpovědnosti 2.pzr SEKIRAČA je nyní klidná, v uvedené době bez incidentů. Nyní zde slouží česká vojenská průzkumná rota z Vimperka 2. mechanizované brigády Písek.

Kromě svého základního poslání v současné době plní česká průzkumná rota KFOR také úkoly pro CIMIC (vojensko-civilní spolupráce). Jako jsou například opravy dvou základních škol v Sibovaci, které byly provedeny v rámci peněžního daru za tři miliony korun od MZV ČR. Dále je naše vojenská jednotka realizačně zainteresována ve hnutí STONOŽKA, jež spočívá ve spolupráci s norsko-českou stranou. (Děti malují obrázky a prodávají je a z výnosů jsou hrazeny humanitární dary, jako jsou například sanitky do Kosovské Prištiny, nebo jsou směřovány k odminovacím aktivitám, kde chtějí zakoupit odminovací stroj „Big Foot".)

Na základě dosavadních zkušeností z naší účasti na humanitárních operací lze formulovat následující závěry:

a) **Je nezbytné respektovat a zajišťovat dodržování zákonů** v mezinárodních, humanitárních a lidských právech.

b) **Prosazovat všestrannější přístup v oblasti humanitárních potřeb**, kdykoli vyvstanou. Lidé, kteří potřebují pomoc, ať už jsou kdekoliv, mají stejný statut a stejné právo na pomoc.

c) **Snažit se realizovat další aktivity** zaměřené na odstranění hlubších příčin krize a nastolení míru a stability.

d) **Usilovat o spolupráci s jinými pracovníky mezinárodní komunity** na zlepšení systémů mezinárodní pomoci a na zavedení mechanismů včasné součinnosti.

e) **Dohodnout si „základní pravidla", která zamezí špatné distribuci** materiálu humanitární pomoci.

f) **Dodržovat princip nestrannosti** - například při zmenšování následků lidského utrpení, aniž bychom někoho diskriminovali z důvodů politických či jiných. Je třeba se věnovat naléhavějším případům.

g) **Zasazovat se o co nejpřesnější vyhodnocení potřeb** a jasný rámec standardů a zodpovědnosti od těch, kteří pracují na distribuci humanitární pomoci.

h) **Zapojit členy komunity** stižené krizí do hledání trvalého řešení, které bude respektovat jejich práva a důslednost.

i) **Pokud je to možné**, napomáhat vytváření komunit a společenství a rozvíjet odolnost vůči možným krizím v budoucnosti.

* * *

Česká republika patří mezi státy, které se do mírových operací OSN, OBSE a NATO aktivně zapojují a budou pokračovat i v budoucnosti. Je i jedinou zemí ze 36 zemí, která má v současné době vyslány své vojenské jednotky v mírových operací JOINT GUARDIAN (KFOR) a mnohonárodnostních sil JOINT FORGE (SFOR II) na území Bosny a Hercegoviny na obou stranách fronty. Vzhledem k počtu obyvatel vlastně patříme mezi nejaktivnější členské státy OSN a NATO a naše kontingenty v operacích sil SFOR, KFOR a AFOR představují národní příspěvek, který proporcionálně odpovídá angažovanosti například Francie.